

**ANTTI KARISTO
& JUSSI SIMPURA**

HYVINVOINNIN HISTORIAA

**AJANKUVIA
SUOMESTA**

GauDeamus

Copyright © 2026 Tekijät & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kannen suunnittelu: Heikki Rönkkö
Kannen kuvat: ks. s. 421

KL 92.7, 30

ISBN 978-952-345-348-7

Painopaikka: Drukätava, 2026

Sisällys

1910-LUVUN LOPPU	17
Itsenäisyyden ovi alkaa avautua	17
Tapahtumien täyteinen marraskuu	21
Siinäkö se oli, se jotenkin livahti	25
Hyvinvoinnin vuosi nolla	27
Syvää kuilua aletaan luoda umpeen	31
1920-LUKU	35
Maata maattomille	35
Oppimisesta velvollisuus	38
Paperittomia pakolaisia	41
Kunnan hoteissa, kovassa kurissa	44
Nurmi painaa, Ritola seuraa	47
Ääni on, mutta helposti se jää käyttämättä	51
Huomio huomio, Suomen Yleisradio	53
Tannerin tasavalta	55
Hengenravintoa kirjastoista	58
Sähköistä hyvinvointia	60
1930-LUKU	65
Demokratia veitsen terällä	65
Suuri lama, paha pula	71
5, 4, 3, 2, 1, 0	76
Maa kohoaa maineeseen maksamalla velkansa	79
Tuhoava tauti, suloinen sairaus	81
Meitä on liian vähän, niitä on ihan liikaa	84

Kalevalaisia kuvia hyvinvoinnista	88
Metsän tasavalta.....	93
Kiva alkaa kiinnostaa	96
1940-LUKU	101
Syvähenkinen sankaruus.....	101
Elinvoimaa osoitetaan	106
Kansanhuoltoa ja kierrätystä	109
Nälkäräjällä	113
Asumisen ja elämisen alkuun maaseudulla.....	116
Asuntopulan kimppuun kaupungissa.....	120
Lapsia lisää.....	123
Lapsille lisää	126
Sotasakoista selviydytään.....	128
1950-LUKU	133
Hyvää muotoillaan.....	133
Onko maalla malttia vaurastua?	136
Sodan jälkeinen aika päättyy	140
Utopia uudenaikaisesta asumisesta	144
Enää ei kahvihammasta kolota.....	148
Mikä ihmeen hyvinvointivaltio?.....	151
Pesänselvittelyä.....	153
Sosiaalivakuutus hyvinvointivaltion kantavana rakenteena	157
Vesiköyhyyttä ja -hyvinvointia.....	159
Uuden ajan ääni- ja värimaisema	162
1960-LUKU	167
Rikkaiden maiden etumatkaa kurotaan kiinni	167
Sitä Kuusta kuuleminen	169
Varapresidentti vieraillee, raha uudistetaan, mutta muuten ei tapahdu mitään	172
Nuoriso nousee.....	175
Pohjoiset reservit.....	179

Työtä vai vapaa-aikaa?	180
D-vitamiini virkistää vientiä	183
Hullu vuosi	185
Keskiolut vapautuu	188
Suuri muutto	191
1970-LUKU	197
Tupo, hyvinvointipolitiikan kolmijalka	197
Kenen joukossa seisot, kenen lippua kannat?	201
Peruskoulu	203
Terveyskeskus	206
Bensaa suonissa	207
Enteitä ehtymättömyyden lopusta	210
Maa valmiiksi suunnittelemalla	212
Hyvinvoinnin uudet ulottuvuudet	215
Puhtoiset lähiöt	219
Joko on käyty käännekohdassa?	223
1980-LUKU	227
Linkolan kanssa kalassa	227
Hyvinvointivaltio alkaa valmistua	231
Naisten markka on 80 penniä	232
Kohta me kaikki kuulutaan keskiluokkaan	234
Näyttämistä, erottautumista, tyylyttelyä	238
Riskiyhteiskuntaan	240
Tulonjako tasaisimmillaan	241
Hallittu rakennemuutos	244
Kasinotalous	247
1990-LUKU	251
Suuri ja mahtava luhistuu	251
Lamassa ollaan	255
Työttömyyden rotko syvimmillään	259
Sosiaaliturvaa leikataan	261

Laman lapset.....	264
Nokia nousee ja nostaa Suomen suosta.....	266
Yhä ylemmäksi, ilman lisähappea.....	268
2000-LUKU.....	273
Väestö vanhenee.....	273
Toisessa ajassa, toisessa paikassa.....	277
Napit vastakkain ympäristöasioissa.....	279
Taikasana: tietoyhteiskunta.....	280
Toinen taikasana: innovaatio.....	282
Kielihyvinvointi.....	286
Hyvinvointikieli.....	289
PISA-torni kohoaa mutta alkaa kohta kallistua.....	292
Taas ajautuu talous karille.....	295
2010-LUKU.....	299
Köyhät ovat aina keskuudessamme.....	299
Velka on monimutkainen asia.....	301
Pientä ja kaunista.....	305
Kärkikastiin kuulutaan.....	308
Turvapaikanhakijat tulevat.....	311
Ihon iloja, omaa hyvää oloa.....	313
Ihmissuhteet ja kanssakäyminen.....	317
Mutta kun ei osata olla ihmisiksi.....	320
Onnellisten maa?.....	323
2020-LUVUN ALKU.....	331
Korona kouraisee.....	331
Turvallisuusopit uusiksi.....	334
Maailmankirjat sekaisin.....	337

VIITTEET	343
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	363
Kuvat.....	420
KIRJOITTAJAT	423